

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO**

Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto
tel.: (07) 373-05-70, fax: (07) 373-05-90

Spletna stran: www.kmetijskizavod-nm.si

Kako ravnati v poljedelski in vrtnarski pridelavi v letošnji sušni in hladni pomladi 1/2022 na dan 21. 3. 2022

Sušne razmere so se začele kazati v zadnji dekadi februarja. Ta mesec je bil nadpovprečno topel in osončen ter s podpovprečnimi padavinami. Največje pomankanje se je kazalo na območju Trebnjega in celotnega Posavja, nekoliko manj v Beli krajini. Sušno vreme se je v marcu nadaljevalo, saj ni bilo nobenih padavin. Obenem smo imeli v marcu podpovprečne temperature z izrazitim nihanjem med nočno in dnevno temperaturo in nadpovprečne vetrove, ki so pospeševali izhlapevanje, ki se v zadnjih dneh giblje na 2 mm/dan. ARSO kaže, da je vodna bilanca, ki kaže razliko med referenčno evapotranspiracijo in padavinami za izbrano obdobje, za 16. marca **-1,9 mm**. Podatki o vodni bilanci v obdobju zimskega mirovanja (od 1.10. do 31.3.) za Sp. Posavje pa kaže **+127,9 mm**. Arso poroča, da za Sp. Posavje Temperaturna vsota: vsota efektivnih temperatur zraka na višini 2m v °C od 1. januarja do 16. marca, nad temperaturnim pragom 0 °C kaže 225, nad temperaturnim pragom 5°C pa le 43. Temperatura tal je na dan 18. 3. na globini 0-10 cm 0 °C, na globini 30 cm pa 6-8°C, kar vse kaže na razloge za zastoj rasti.

Ukrepi za ustrezno obdelavo njiv

Cilj je, da v največji meri ohranimo vlago v tleh. Napake, kot so globoko oranje v tem času ali puščanje odprte brazde preko cele zime, učinkujejo tako, da se vlaga hitro izgublja.

- Priporočamo predvsem: da jeseni preorane njive plitvo obdelamo, da zapremo brazde in s tem preprečimo izhlapevanje vode
- Izogibamo se spomladanskem globokemu oranju, tudi agresivni predsetveni obdelavi, saj s tem kvarimo strukturo tal
- Prezimne dosevke za podor plitvo podorjemo ali zadelamo v tla z orodji- gruberji oz. rahljalniki na njivah za setev koruze, počakamo še prve padavine
- Plitko obdelane njive, takoj obdelamo še z zgoščevalnimi valjarji.

Za ublažitev posledic suše imajo velik pomen srednjeročni ukrepi, kot so pester kolobar, ki vključuje tudi dosevke, še posebej za podor ali krmne koševine, dodajanje HG, komposta, ki povečujejo delež humusa na njivi, zmanjšana obdelava tal, kot dopuščaj tla, zastiranje tal tudi v času setve, uravnoteženo gnojenje, tudi s kalcijem, izbira vrst in sort poljščin, ki boljše prenašajo sušo; rastline s krajšo rastno dobo.

Tehnološki ukrepi pri posameznih poljščinah

- **Ozimna žita** so pogosto v fenofazi razrasti. Poročevalci opazovalne-službe za varstvo rastlin poročajo o fenofazi 23 BBCH, kar je dokaj ustrezno in primerno za ta čas, v primeru zapoznele pomladi. Ocenjujemo, da mladim posevkom žit in trajnega travinja zavira rast tako pomanjkanje padavin kot nizke temperature, oz. menjavanje mrzlih noči in višjih dnevnih temperatur, kar je povzročalo golomrazni učinek in trganje korenin. Zapoznele setve žit, ki so se izvajale konec oktobra in kasneje, so v nižjih razvojnih fazah, tu je razraščanje precej ovirano.
- Razvoj žit, oljne ogrščice in trav se je v zadnjih 14 dneh ustavil. Rastline mirujejo, v glavnem so stabilne. Ponekod se pojavljajo fiziološke motnje, rumenenje, rdečenje listov, kar gre pripisovati posledicam neustrezne prehrane.
- Prvo dognojevanje, izvedeno takoj po 15. februarju je v posevkih žit omililo posledice sušnih razmer, ki je nastopila v naslednjih dneh. Učinek dognojevanj je bil delen zaradi omejujočih vremenskih razmer. V ekstenzivnejših pridelavah je suša pridelovalce prehitela in ocenjujemo, da 30-40 % posevkov še ni bilo dognojenih.
- **Setev jarih žit** je zaradi sušnih razmer precej zmanjšana. Že posejana jara žita še niso vzkli. Načeloma je optimalen čas za setev jarin že mimo, enako tudi za krmni grah. V primeru res velike želje pride v poštev le setev jarega ječmena.

Priporočeni ukrepi v žitih so plitko česanje, da z preprečimo izhlapevanje vlage iz tal in zmanjšujemo zapleveljenost.

Zatiranje s herbicidi je v sušnih razmerah ni priporočeno zaradi slabšega delovanja in nevarnosti stranskih učinkov na gojene rastline (ožigi in druge poškodbe). **Za delovanje talnih herbicidov je nujno potrebna voda v tleh.** Nekoliko izboljšamo tako, da herbicid po aplikaciji plitvo zadelamo v tla.

Gnojenje bi bilo sicer potrebno, a zaradi sušnih tal **NE PRIPOROČENO**. **Gnojenje priporočamo šele po prvem dežju, ker se lahko dogaja kopičenje nitratov v rastlinah. Počakamo, da se rastline napojijo z vodo, nato pa priporočamo dognojevanje tudi v skladu z rezultati hitrih N-testov.**

Dognojevanje z gnojvko ali gnojnico pride v poštev tudi za 1. in 2. dognojevanje žit.

Seveda je potrebno upoštevati tako časovne kot količinske omejitve pri rabi TŽG iz GN. Iz tega izhaja priporočilo za rabo, da je v žitih, travah in TDM. TŽG omejeno na višino, kot piše v GN, oz. povprečno 10-15 m³/ha, ter priporočeno razredčitev z vodo v razmerju vsaj 1:1. Za dognojevanje ogrščici pa so odmerki gnojila lahko še enkrat večji

Sicer pa v času med 1. in 2. kolencem se priporoča gnojiti z odmerkom 30-50 kg dušika/ha. Priporočamo predvsem rabo dušičnih gnojil z deležem nitratnega dušika in žvepla (do 200 kg KANa/ha).

Ukrepi na travnatem svetu

Travnati svet je zaradi plitkih korenin zelo občutljivo na pomanjkanje padavin. Na sušo so odpornejše metuljnice oz. detelje ter pasja trava. Botanično raznovrstna travna ruša ima večjo sposobnost prilagajanja različnim rastnim razmeram. Neustrezno gnojenje ali pretirano gnojenje z dušikovimi gnojili, pogosta in zgodnja košnja oslabijo rast kakovostnih trav in detelj, tako da te izginejo iz travne ruše.

Sedaj je primeren čas za brananje in česanje travne ruše, pred predvidenim dežjem. Priporočamo grabljanje suhe organske snovi, vejevja, ravnanje korenin. V primeru lahkih tleh, če je ruša dvignjena zaradi golomraza, je **vmesno tudi valjanje.**

Trenutno bi v poštev prišlo le dognojevanje z močno redčeno gnojevko (2 voda : 1) ali kompostom.

Ukrepi v pridelavi zelenjave

V tržni pridelavi zelenjave je namakanje običajno nujno. Nizke temperature tal sicer kažejo, da bi morali biti s saditvami še previdni. Zaradi nizkih nočnih temperatur, pa lahko pride tudi do poškodb sajenih vrtnin. Pogosto s saditvami in setvami v mesecu marcu na toplejših legah pridobimo, saj po običajno suhem marcu nastopi bolj deževno obdobje. Vseeno svetujem, da se na hladnejših legah in tam kjer ni možnosti namakanja, ne hiti s saditvami oziroma setvami.

- V že sejane posevke čebule, korenja, graha, boba, redkvice in drugih zgodnjih vrtnin je **priporočljivo namakanje** z manjšimi odmerki vode 5 do 10 l/m², z manjšimi kapljicami, da ne bo prišlo do zaskorjanja zemljišča. Če je bil posevek sejani v zadnjih dneh in ni bil uporabljen herbicid, se 4 do 7 dni lahko počaka, če bo le prišlo do padavin.
- V primeru presajanja sadik priporočamo **predhodno namakanje** in saditev v roku 1 do 2 dni. Trenutno se sadi zgodnje glavno zelja, solata, glavni ohrovt, kolerabica, brokoli,....
- Dan pred presajanjem se **sadike lahko zalije s pripravki za preprečevanje stresa – aminokislinskimi vitaminskimi kompleksi ali izvlečki morskih alg.**
- Vse sajene kulture je **potrebno takoj po sajenju namakati**, da se dobro ukoreninijo. V primeru možnosti namakanja priporočamo tudi gnojenje z običajnimi odmerki.
- Zaradi suše bi bilo potrebno **namakati tudi prezimne čebulnice in špargelj.** V primeru zadostnih količin vode jih lahko napolnimo do KT oziroma malo pod vodozadrževalno sposobnosti tal za vodo, kar je običajno od 18 do 25 l/m². V primeru možnosti namakanja se lahko šparglju tudi dognoji. Priporočamo odmerek dušičnih gnojil v količini 20 do 30 kg na hektar.
- V vseh posevkih pomembno vlogo odigrajo **zastirke**, ki preprečujejo uhajanje vlage s talne površine.

Zaradi počasnejše rasti in nizkih temperatur v namakanih posevkih priporočamo tudi dodajanje manjših odmerkov dušičnih gnojil, ki se naj vdolajo tla. V primeru fertigacije se prilagodijo odmerki, kot običajno, hitrosti priraščanja zelene mase in vremenskih pogojem.

V rastlinjaki opozarjamo na visoko relativno vlago zvečer, ponoči in zjutraj ter visoke dnevne temperature, ki narekujejo prezračevanje in regulacijo povečane nočne vlage v namen preprečitve razvoja glivičnih obolenj.

Glede na vremenske razmere v tem času, še ne moremo govoriti o nastanku škod po suši. Situacijo bomo spremljali še naprej in ob eventuelnem slabšanju razmer tudi poročali.

Pripravili:

Mateja Strgulec, Natalija Pelko